Веселі жебраки

(Кантата)

Коли з дощами восени
Сухі листки, мов кажани,
Закрутяться в вітрах;
Коли в шумливий листопад
Сипне крупа, ударить град
І раптом ствердне шлях;
Тоді до Пузі-Ненсі в льох,
Обідрані, знебулі,
Ватаги ланців і мандрьох
Збираються на гулі:
Співають, випивають,
Регочуться, кричать,
Танцюють і жирують,
Аж келихи бряжчать.
В мундирі з мотузків і лат
Біля вогню сидить солдат
З надітим ладно ранцем;
Свою коханку тисне він,
Що п'яно дивиться з колін,
Милується коханцем:
І потім рот жадливий свій,
Мов чашку, простяга —
І він дає цілунок їй,
Мов ляскіт батога.

Ще відгомін чувся
З усіх брудних кутків,
А він устав, надувся
І пісеньку завів:

Пісня

Марсів син, у боях немалий пройшов я шлях,
Гляньте: весь я в рубцях, весь рябію від ран;
Ця — в шинку, як попились, ця — в траншеях, де колись
Ми з французами зійшлись під гучний барабан.
Трам-та-там і т. д.

Вперше я під прапор став, де полковник наш упав,
Де лягло немало лав за Абрамів курган:
Славні роки то були, добре бились ми, коли
Моро штурмом здобули під гучний барабан.
Трам-та-там і т. д.

Руку й ногу я віддав, де гармат іспанських плав
Розтрощив і розметав наш Куртіс-капітан:
Та якби за рідний край Елліот гукнув: "Вставай!" —
Я б за ним пошкандибав під гучний барабан.
Трам-та-там і т. д.

Хоч прошу я на життя, хоч кругом каліка я,
Хоч одягнутий в дрантя, але — сам собі пан —
Я щасливий у шинку, тут, із чаркою в кутку,
Як тоді, коли в полку нам лунав барабан.
Трам-та-там і т. д.

Що ж із того, що шлях часом я гублю в снігах,
Що тулюся по гаях, наче вовк-сіроман!
В час, як торбу я свою тут за чарку віддаю,
Стрів би пекло я в бою під гучний барабан!
Трам-та-там і т. д.

*

Скінчив. Аж бантина вгорі
Здригнулася гнила,
Аж озирці біжать щури
В куток із-під стола.
Скрипаль в кутку, як у норі,-
"Ще!" — в захваті горла.
Тут дівка встала, що в шатрі
Похідному зросла.

Пісня

І я була дівка, коли — не згадать;
Та з хлопцями досі люблю я гулять.
Драгун молодецький мені був за тата —
Чи ж дивно, що завжди люблю я солдата?
Тра-ла-ла, тра-ла-ла,
Люблю я солдата!

Веселого спершу собі юнака
Знайшла я — він був барабанщик полка:
Рум'яні уста і стрункі ноженята —
Ну, як не любить молодого солдата!
Тра-ла-ла, тра-ла-ла,
Любити солдата!

У нього мене був одбив капелан;
Зміняла на церкву я свій барабан:
То перша була в мене зрада і втрата —
Він душу згубив, а я тіло й солдата.
Тра-ла-ла, тра-ла-ла,
Згубила солдата!

Та скоро наскучили дурні святі;
Я з цілим полком загуляла тоді:

Чи плед з позументом, чи бурка космата —
Однаково, тільки б любити солдата.
Тра-ла-ла, тра-ла-ла,
Любити солдата!

Скінчилась війна — і в старці я пішла,
На ярмарку хлопця свого я знайшла:
За славний мундир, хоч над латою лата,
Я знову свого полюбила солдата.
Тра-ла-ла, тра-ла-ла,
Люблю я солдата!

Давно я ходжу, волочусь по краю,
Та з радістю й нині співаю і п'ю —
І, поки ще держиться чарка піднята,
Я п'ю за героя свого, за солдата!
Тра-ла-ла, тра-ла-ла,
За героя-солдата!

*

Фігляр в кутку горілку пив,
Була з ним любка-ковалиха,
Байдужий був їм шум і спів —
Вони любов крутили стиха;
Та ось наш любас, п'яний з лиха,
Дзвінкий цілунок любці дав,
Хитаючись, наладив міха,
Скривився і пісню розпочав:

Пісня

Розумний дуріє в хмелю,
Шахрай строїть дурня на сесії;

Я дурнів таких не люблю,
Бо дурень я справжній — з професії.

Бабуся мені букваря
Купила й послала учитися;
Та час тільки згаяв я зря —
Що б дурнем одразу зробитися!

Раз бешкет я п'яний вчинив —
І руки були мені зв'язані;
У церкві дівча зачепив —
І вилаяв піп мене в казанні.

Над блазнем, що крутиться в грі,
Ніхто з вас нехай не знущається:
Я чув, є такий при дворі —
Прем'єром він там називається.

Попи — ці людей у церквах
Гримасами дурять умілими,
Картають веселий наш фах,
Щоб хліба у них не відбили ми.

Я пісню кінчаю, бо вже
Без випивки весь розсихаюся:
Хто дурість в собі береже —
Дурніший за нас, присягаюся!

*

Тут встала бабище завзята,
Що потихеньку грошенята
З чужих кишень таскати знала,
За що й у воду потрапляла.

Вона любила горянина,
Але в петлі повис хлопчина!
З зітханням, хлипом почина
Його оплакувать вона.

Пісня

Був горянин у мене Джон,
Він зневажав долин закон,
Гірського клану вірний син
Був славний Джон мій, горянин.

Так слався, слався, смілий Джон,
Мій горянин, одважний Джон!
Усіх долин, усіх сторон
Красою був безстрашний Джон!

Горянська юбка, плед легкий,
Меч біля боку, сам стрункий,
Серця жіночі у полон
Брав горянин, одважний Джон!

Так слався, слався і т. д.

Блукали ми, де Спей і Твід,
Не знали ми турбот і бід,
Бо не боявсь людей з долин
Мій славний Джон, мій горянин.

Так слався, слався і т. д.

Та у вигнання він пішов!
Коли ж усе заквітло знов,

Пробравсь назад через кордон
В мої обійми сміли́й Джон.

Так слався, слався, і т. д.

Але спіймали Джона, ох!
Замкнули Джона в темний льох!
Всім ворогам, катам проклін!
Повис мій Джон, мій горянин!

Так слався, слався і т. д.

Тепер ходжу з села в село,
Тужу за щастям, що пройшло.
Вина, вина! Як темний сон,
Життя без тебе, любий Джон!

Так слався, слався і т. д.

*

Скрипаль із скрипкою в руках,
Що всюди грав по ярмарках,
Товсту вдову вподобав — страх!
Хоч не до пари
Їй зростом, але в серце шлях
Пробили чари.

Уперся в бік, лице підняв,
Тихенько гаму проспівав —
Одну, дві, три — і після вправ,
Надувши воло,
Він allegretto заспівав
Бравурне соло.

Пісня

Не плач, не плач, ходім зі мною,
Тебе я втішу й заспокою,
Об землю вдаримо журбою,
А решту к бісу пошлемо!

Я по професії скрипаль,
Я граю,— й струн мені не жаль,
Жінкам розгоню я печаль,
А решту к бісу посилаю!

Ми будем скрізь, де брага ллється,
Де смачно їсться, смачно п'ється,
Де й лихо з нами засміється,
А решту к бісу пошлемо!

Я по професії скрипаль і т. д.

Ми будем кості обгризати,
Весь день на сонечку лежати,
А як захочеться — співати,
А решту к бісу пошлемо!

Я по професії скрипаль і т. д.

Лише моєю стань, мій раю!
І, поки я на скрипку граю,
Я голод, холод — все здолаю,
А решту к бісу пошлемо!

Я по професії скрипаль і т. д.

*

Але й коваль піддався їй:
Він скрипаля-біднягу
Схопив за бороду й мерщій
Іржаву витяг шпагу —
І заприсягся нанизать,
Мов каплуна, на крицю,
Як не покине спокушать
Привабливу вдовицю.

Поблід скрипаль, почувши це,
Присів на п'яти з ляку —
Й так жалібно скривив лице,
Що здобрив розбишаку.
Як той обняв її, удав
(Хоч сльози стримав ледве),
Що посміхнувся у рукав
На слово ковалеве.

Пісня

Красо моя, ти бачиш, я
Із майстрового клана:
Я всюди гість, де посуд єсть,
Де є каструля драна.

Я гроші брав і поступав
До короля в солдати,
А тільки ніч, тікав я пріч —
Знов казани латати.

Я гроші брав і поступав і т. д.

На скрипалів, на стрибунів
Наплюй, моє кохання,

Пристань до тих, що люблять міх,
Що люблять майстрування!

Клянусь вином! Клянусь горном!
Як будеш нещаслива,
Хай все життя промучусь я
Без віскі і без пива!

Клянусь вином! Клянусь горном!.. і т. д.

*

На заклик баба ковалів
Здалась, не знати чом:
Чи Купідон її схилив,
Чи здолана вином.
Сер Скрипка знову осмілів:
Він знову за столом —
І безтурботно задзвенів
Пляшками їм обом
За їх здоров'я на ніч.

Ще не одну метке хлоп'я
Пустило стрілку з лука:
Вже Скрипка іншу забавля
Забулася розлука!
Та зір кривого хазяя,
Гомерового внука,
Їх постеріг: на скрипаля
Той налетів, як щука,
І вилаяв їх на ніч.

То був п'яниця і гультяй,
Що Вакхові молився;

Хоч злигодні дістав на пай,
Та Долі не корився;
Він знав одно лиш: наливай!
До чарки лиш хилився,
Лише в розгулі бачив рай —
І от, натхненний, звівся
І заспівав їм на ніч.

Пісня

Я не співак на панський смак,
Для дам та кавалерів,
Та людський рій на голос мій
Летить, як на Гомерів.

І що б не приключилось,
І як би там не сталось —
Одна пішла — біда мала! —
Ще дві мені зосталось.

Я муз не знав, не заглядав
У течію киплячу;
У цім вині на самім дні
Свій Гелікон я бачу.

І що б не приключилось... і т. д.

Хвалу красі співають всі —
І я в загальнім хорі;
Та смертний гріх красунь усіх
Я бачу в непокорі.

І що б не приключилось... і т. д.

Зведе на час кохання нас —
Втішаймось якомога!
А пролетить щаслива мить —
Туди їй і дорога!

І що б не приключилось... і т. д.

Од їхніх штук набравсь я мук
І в дурні пошивався;
А дур пройшов — я з ними знов
Кохаюсь, як кохався.

І що б не приключилось... і т. д.

*

І ледве стих веселий спів,
Як схвальний гук з усіх ротів
Струснув корчму — і от
Всі віддають свої торби,
Зривають лахи з пліч, аби
Зросити спраглий рот.

І всі кричать, уставши з лав
Крізь горілчаний чад,
Щоб він згадав і проспівав
Найкращу із балад.

Веселий, він звівся
Між двох своїх Дебор,
А натовп аж трусився,
Щоб швидше грянув хор.

Пісня

Глянь на келихи шумливі,
На торби й на лахи глянь —
І в єдиному пориві
Цей веселий приспів грянь!

К бісу всіх закону друзів!
Воле радісна, живи!
Всі суди — для боягузів,
Для попів стоять церкви!

Титул, скарб — для нас дурниця,
Добра слава — звук пустий.
Хочеш пить і веселиться?
Не роздумуй, тільки пий!

К бісу всіх закону друзів... і т. д.

Ми блукаєм по країні,
Ми брехнею живемо,
А вночі в соломі, в сіні
Із коханками спимо.

К бісу всіх закону друзів... і т. д.

Наше щастя перехоже
Невідоме для вельмож,
І не знає шлюбне ложе
Божевілля наших лож.

К бісу всіх закону друзів... і т. д.

Світ — коловерть, мішаниця,
Та бродягам що у тім?

Хай огуди той боїться,
В кого є сім'я і дім.

К бісу всіх закону друзів... і т. д.

Хай живуть торби й жебрацтво
І корчми гостинна сінь!
Хай живе бездомне братство!
Як один гукнім: амінь!

К бісу всіх закону друзів!
Воле радісна, живи!
Всі суди — для боягузів,
Для попів стоять церкви!